

SCHRIFTELIJKE VRAAG

nr. 468
van **GRIET COPPÉ**
datum: 3 mei 2018

aan **JO VANDEURZEN**
VLAAMS MINISTER VAN WELZIJN, VOLKSGEZONDHEID EN GEZIN

Woonzorgcentra - Cultuursensitieve zorg

Cultuursensitieve zorg- en dienstverlening maken integraal deel uit van kwaliteitsvolle zorg. Goede ouderenzorg erkent de oudere persoon in zijn waarden en normen, achtergrond en leefgewoonten. Desalniettemin vinden zorgbehoevende ouderen met een migratie-achtergrond vandaag vaak niet de weg naar de gepaste ouderenzorg, in de vorm van ondersteuning thuis of residentieel. Meerdere oorzaken liggen aan de basis, zoals een taalbarrière, religieuze normen, culturele overtuigingen en onbekendheid met het aanbod.

Nochtans is de nood aan cultuursensitieve zorg groot en zal de vraag enkel toenemen. Het aantal ouderen met buitenlandse herkomst zal de komende jaren stijgen. In Zorgwijzer van maart 2018 verneem ik dat één op drie ouderen in Brussel van vreemde origine is. Er zouden honderden kamers in Brusselse woonzorgcentra leegstaan, omdat het aanbod niet is afgestemd op de zorgbehoevende (met diverse achtergrond).

Het gegeven is niet nieuw en er is reeds veel kennis verzameld omtrent het thema cultuursensitieve zorg. Ik denk aan het Antwerps en Oost-Vlaams Netwerk Cultuursensitieve Zorg (samenwerkingsverbanden tussen CAW's, cgg's en eventuele integratiecentra), het doctoraatsonderzoek van Chaïma Ahaddour (KU Leuven), meerdere woonzorgcentra in Antwerpen die zich richten tot ouderen met een bepaalde culturele achtergrond en het KBS-project 'Allochtone ouderen, senioren van bij ons: lessen uit de praktijk'. Het Steunpunt Cultuursensitieve Zorg, opgestart in mei 2010 door het CGG Brussel, kreeg tot 2016 middelen van de Vlaamse Gemeenschap. In januari 2018 lanceerde het Agentschap Zorg en Gezondheid een oproep voor een opdracht rond cultuursensitieve zorg in (semi)residentiële ouderenzorg. Het project heeft als doel om, vanuit een leerproces met de woonzorgvoorzieningen en vertegenwoordigers van etnisch-culturele gemeenschappen, de hefboomen aan te reiken voor een kwaliteitskader voor cultuursensitieve zorg en ondersteuning in de Vlaamse woonzorgvoorzieningen.

1. Werd de projectoproep 'cultuursensitieve ouderenzorg' vanuit het Agentschap Zorg en Gezondheid reeds toegewezen? Welk(e) project(en) werd(en) geselecteerd? Kan de minister elk project toelichten: wat zijn de doelstellingen, wat is het budget en de looptijd?
2. Welke initiatieven worden genomen om ouderen van vreemde origine toe te leiden naar woonzorgcentra, eenmaal de zorgnood te zwaar wordt om thuis te blijven wonen?

3. Hoe worden woonzorgcentra vandaag geïnformeerd over cultuursensitieve zorg?
4. Waar kunnen zorgverleners in woonzorgcentra of in de thuiszorg met vragen omtrent cultuursensitieve zorg vandaag terecht?
5. Wordt het Steunpunt Cultuursensitieve Zorg vandaag nog ondersteund vanuit Vlaanderen?

ANTWOORD

op vraag nr. 468 van 3 mei 2018

van **GRIET COPPÉ**

We kunnen verwachten dat ouderen met een migratieachtergrond in toenemende mate een beroep zullen doen op informele en formele vormen van welzijns- en gezondheidszorg. Hoewel er traditioneel meer een beroep wordt gedaan op familie zal het voor de jongere generaties met een migratieafkomst niet meer zo vanzelfsprekend zijn om naast gezin en werk ook nog eens de ouders of schoonouders te verzorgen. Van de sector van de ouderenzorg zal een toenemende interculturele competentie gevraagd worden waarbij zorgverleners aangepaste zorg kunnen verlenen.

Er is een transitie nodig naar een cultuursensitief zorg- en welzijnsaanbod dat aansluit op de noden van de ouderen met een migratieachtergrond en waar zijzelf en hun mantelzorgers een actieve inbreng in hebben. Bovendien is het ook nodig om de allochtone ouderen, hun contactpersonen en hun gemeenschappen aan te moedigen om hun verwachtingen en noden kenbaar en bespreekbaar te maken. Cultuursensitieve zorg- en dienstverlening kan zo een integraal deel worden van kwaliteitsvolle zorg.

In het voorontwerp van decreet over woonzorg dat op 20 april jongsleden principieel werd goedgekeurd door de Vlaamse Regering is voor woonzorgvoorzieningen als organisatorisch werkingsprincipe voorzien dat ze een diversiteitsbeleid voeren ten aanzien van de gebruikers en de personeelsleden. Dit houdt in dat ze zoveel als mogelijk, rekening moeten houden met de diversiteit van de noden van de gebruiker en hun mantelzorgers. De woonzorgcentra moeten de zorg en ondersteuning zoveel mogelijk proberen af te stemmen op de specifieke noden van de cliënten, eigen aan hun identiteit, levensbeschouwing en/of cultuur.

Het Agentschap Zorg en Gezondheid heeft daarom in januari van dit jaar inderdaad een oproep gelanceerd voor een project rond cultuursensitieve zorg in de (semi)residentiële ouderenzorg. De bedoeling is, zoals u stelt, om vanuit een leerproces met de betrokken voorzieningen en vertegenwoordigers van etnisch-culturele gemeenschappen hefbomen aan te reiken voor een kwaliteitskader voor cultuursensitieve zorg en begeleiding.

Er zullen een 3-tal erkende voorzieningen geselecteerd worden voor deelname aan een leertraject waarbij ze op methodologisch en wetenschappelijk vlak ondersteund zullen worden. De oproep voor selectie zal in juni gebeuren, de eigenlijke keuze tijdens de zomermaanden. De geselecteerde voorzieningen zullen denkkaders aangereikt worden en leerkansen gegeven worden, naast introspectie, zodat de bewustwording en het draagvlak voor meer cultuursensitieve zorg verbreed en versterkt wordt. De gekozen onderzoeksstrategie zal die zijn van het actie-onderzoek. Daarbij wordt uitgegaan van een probleemsituatie (beperkte cultuursensitieve zorg) om via een veranderingsproces uit te komen bij een betere en veranderende situatie (openheid ten aanzien van cultuursensitief werken, inclusieve zorg, en dergelijke meer). De bedoeling moet natuurlijk ook zijn om leerpunten en goede praktijken te kunnen delen met andere voorzieningen.

Er is hiervoor voor het eerste jaar een budget van 85.000€ voorzien op de begroting van het agentschap Zorg en Gezondheid. De opdracht werd toegekend aan vzw Kenniscentrum Welzijn, Wonen en Zorg die het leerproces zal begeleiden. Omwille van de

beschikbaarheid van de onderzoekers zal deze opdracht pas formeel starten op 1 juni. De looptijd van de opdracht is 1 jaar maar een verlenging met een jaar is mogelijk.

U verwijst in uw vraag naar een Steunpunt Cultuursensitieve Zorg in Brussel. We financieren vanuit Vlaanderen momenteel drie CGG (Gent, Antwerpen en Brussel) om netwerken cultuursensitieve zorg, met primaire focus op de GGZ, te coördineren. Wellicht zijn deze middelen in Brussel mee in het Steunpunt Cultuursensitieve Zorg opgenomen. Vanuit een grondige evaluatie en visietoets zijn we momenteel overigens een traject aan het lopen om deze financiering, 150.000€/jaar, en het thema cultuursensitieve zorg in de Vlaamse steunpuntfunctie geestelijke gezondheid in te kantelen, cfr. het Vlaams Actieplan Geestelijke Gezondheid. Methodieontwikkeling en -ontsluiting rond cultuursensitieve zorg is m.a.w. zeer belangrijk, ook binnen sectoren als de geestelijke gezondheidszorg.

In het verleden heeft de overheid hierover overigens nog andere initiatieven genomen. Studiedagen werden financieel ondersteund en projectsteun werd bijvoorbeeld voorzien voor een project van Familiehulp die als dienst voor gezinszorg op zoek ging naar manieren om het brede aanbod in de thuiszorg beter kenbaar te maken bij de allochtone doelgroep. In 2017 subsidieerden we het ESF-project "innovatief wijkzorgmodel op maat van een kwetsbare buurt" waarbij in Brussel mensen met een migratieachtergrond en mantelzorgervaring werden begeleid. *Thuiszorgorganisaties werden oplossingen aangereikt om het vertrouwen te winnen van senioren in de multiculturele wijken. Werkzoekenden met migratieachtergrond en met ervaring in de mantelzorgers werden ingeschakeld bij de zorg voor ouderen uit hun buurt en werden zo omgeschoold tot cultuursensitieve zorgambassadeur. Dit uniek project kreeg vorig jaar naar aanleiding van de Dag van de Zorg de award voor "zorgverhaal van het jaar".*

Ik verwijs ook graag naar lokale projecten, zoals het kofferproject van de provincies Limburg en Oost-Vlaanderen en het OCMW van Antwerpen of het BILOBA Huis, een collectief woonproject voor allochtone senioren in Schaarbeek.

Ook op het internet zijn er zeer diverse bronnen. Ik verwijs graag naar www.pigmentzorg.be, het uitgebreide digitaal platform van VIVO over cultuursensitieve zorg.